



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm Vlt. Cùm in tua.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

betur, si ius commune præscribenti resistat, consequenter assistat ei, contra quæ præscribitur, præter annos XL. & bonam fidem, opus esse titulo; vel, si titulus nullus sit, tempus immemoriale, quippe quod instar tituli est, si capacitas sit in usufructu: Atque in isto casu ius commune resistit Episcopo, assistit verò Capitulo, quando prohibet, ne Prælatas negotia ecclesiæ sine Capituli consilio administrat: Ergo ad præscribendum contra Capitulum præter bonam fidem XL. anni cum titulo, aut sine titulo tempus immemoriale requiritur.

3 NOTANDUM II. Per consuetudinem, si irrationabilis non sit, & legitime præscripta, tolli potest solemnitas, quæ ex iuris positivi constitutione ad actus alicuius valorem necessarius est. Ita sumitur ex hoc c. & indicat Gl. fin. hinc. Nam sacri canones adeo postulant in tractandis negotiis Capituli consilium ab Episcopo aut simili Prælato requiri, ut sine eo acta irrita sint, cap. nouit 4. c. quanto 5. de his quæ fiunt à Prælati & c. Quia tamen hæc conditio siue solemnitas non est actui, qui geritur, secundum se siue ex naturâ rei substantialis, (eò quòd solus Episcopus auctoritate suâ actum expedit, v. g. sententiam contra delinquentem proferat) ideo per contrariam consuetudinem tolli potest; sicuti in præc. cap. dixi de requisito numero testium in vltimis voluntatibus.

Objicitur primò, Vel Episcopus scit, Capituli consilium de iure requirendum esse, vel nescit: Si prius, bonam fidem non habet, ideoque præscribere non potest: Si posterius, itidem præscribere non potest, quia error facti & non iuris in usufructuibus prodest, l. iuris ignorantia 4. ff. de iuris & facti ignorantia.

Objicitur secundò, Usufructus, siue præscriptio non potest introduci per actus nullos, siue irritos, sicuti docui in c. quanto 4. hoc tit. in antiq. Sed negotia acta, v. g. latæ sententiæ ab Episcopo, non requisito Capituli consilio, irrita censentur, sicuti supra dixi: Ergo non potest per eos conualescere consuetudo, tametsi adsit bona fides, & c.

Respondetur ad 1. Eo argumento ostendi, quòd primus Episcopus contra Capitulum

præscriptionem inchoare non potuerit; nisi titulum coloratum habuerit, videl. Pontificiam concessionem, cui obreptio, aliudue vitium ab Episcopo ignoratum inerat. At verò successores Episcopi, videntes ab antecessore vno aut pluribus talem consuetudinem absque contradictione obseruatam fuisse, credere potuerunt, eos iustam causam, titulumque habuisse, negotia Ecclesiæ ita tractandi, & ita contra Capitulum per tempus immemoriale præscribere potuisse, tametsi nullus titulus coloratus, seu præsumptus allegari posset. Ita docuit Archidiaconus hic, quem immeritò Ioan. Andr. circa Gl. 3. refutat.

Ad 2. respondetur, Maiorem veram esse, si actus omnimodè irriti sint, prout accidere solet, si desit quippiam pertinens ad essentiam, siue substantiam actus intrinsecam; aut si inhabilitas sit ex parte agentis, quia sine agendi potentia, impossibile est actum validum prodire: Non item veram esse, si actus irritus sit, non omnimodè, sed ciuili tantum consideratione, non autem naturali. Hoc modo validus est contractus à pupillo usum rationis habente, institutus sine tutoris auctoritate; Item testamentum absque testium legitimo numero, prout docui lib. 1. Theol. moral. tract. 4. cap. 1. c. n. 6. Atque hoc posteriore modo irrita censi debent, quæ à Prælato sine Capituli consilio, aut simili à iure extrinseca seu accidentali requisita conditione acta sunt, prout docui in eod. cap. 16. in fine.

CAPITVLVM VLT.

Cum in tua.

PARAPHRASIS.

Pontifex mandauerat prouideri Titio præbendam proximè vacaturam in ecclesia N. constituto executore Caio. Cùm autem vacaret præbenda, & executor procedere vellet ad conferendum, obiecerunt Canonici, in ea ecclesia consuetudinem esse, ut antiquiores vacantem præbendam optare possint, id est, suâ præbendam.

bendâ relicta, eam acceptare: quo iure gradatim fruebantur, ita vt si primus eam nollet, ius optandi ad sequentem pertineret, & sic deinceps. Hoc intellecto, respondet Bonif. VIII. Papa, Canonicos, non obstante mandato suo, posse iuxta eam consuetudinem, optare præbendam vacantem: Titio verò, pro quo scriptum erat, conferendam esse præbendam, quæ post Canonicorum optiones remanserit, dummodò ea priori impetranti debita non sit. Excipiuntur tamen ab hac optandi potestate præbendæ eæ, quæ apud Sedem Apostolicam vacant, si de ijs Pontifex prouisionem faciat. Præterea, ne præcepta eius consuetudinis, mandata Sedis Apostolicæ de prouidendo nimium differantur, ideo optare volentibus xx. dierum spatium præfigitur; quibus elapsis executor, non obstante dictâ consuetudine, ad executionem mandati procedere debet.

SUMMARIUM.

1. *Stante consuetudine optandi, potest Canonicus vacantem præbendam sine ulla collatione optare & accipere.*
 2. *Ad hanc autem consuetudinem optandi requiritur, & sufficit tempus decem annorum.*
 3. *Regentur nonæ consuetudines circa præbendas, & ubi locus optioni sit, docetur.*
 4. *Optio quando locum habere possit in beneficijs vacantibus causâ permutationis.*
 5. *In materia libera voluntatis per non usum facultatis non amittitur facultas, secus est, si ius agendi alteri onerosum, vel cum eius præiudicio coniunctum sit, tunc enim per non usum, saltem xxx. annorum ius tale extinguitur.*
- Vnde Canonici longo tempore abstinentes ab optando, optandi occasione oblata, per se consuetudinem optandi non amittunt.*
6. *Introducta consuetudo optandi præben-*

das extendi non debet ad eas, quæ in Curia Romana vacant, idem est de beneficijs Pontifici reservatis.

NOTANDUM I. In quibusdam ecclesijs præbendæ canonicales æquales non sunt, sed aliæ alijs maiores seu meliores. Ita notat Gl. hîc ver. meliores, Anton. n. 2. Philipp. Francus n. 2.

NOTANDUM II. Equum est, vt clerici antiquiores, seu qui ecclesiæ longiore tempore ministrârunt, maiore honore afficiantur. Ita notauit Gl. hîc ver. antiquiores, allegato c. statumimus 8. d. 61. vbi Gl. ver. noui, ait, *Seniores in ecclesia semper præponendi sunt iunioribus in electione, in responsione, in subscriptione.* Consentit c. dudum 22. de elect.

NOTANDUM III. Tametsi beneficium ecclesiasticum non possit licitè sine canonica institutione obtineri, reg. 1. in 6. Et nemo præbendam, nullo canonice conferente, à se ipso accipere possit, c. vlt. de Institut. Stante tamen consuetudine optandi, potest Canonicus vacantem præbendam, sine vlla alia collatione, optare & accipere, prout hîc Ioann. Andr. notat n. 2. Anton. n. 6. Francus n. 6. Rationem dant, quia non mutatur ius spiritualis tituli, siue canonici; adeoque opus non est collatione, aut institutione: sed vigore tituli canonici, & ecclesiæ consuetudinis, deseritur pristina præbenda, & capitur noua, consistens in temporalitate, videl. alijs agris, vineis, domo.

Exinde Rota Roman. decis. 5. de concess. præbendæ. Francus hîc n. 6. Rochus tract. de consuet. n. 286. colligunt, quòd existens in excommunicatione præbendam optare possit; quia non acquiritur nouus beneficij titulus. Quam doctrinam (quæ vera est secundum casum huius c.) oppugnat Addit. 2. ad Rotæ decis. eodèmq. inclinât Couarr. lib. 3. resol. cap. 16. n. 4. Suar. de conf. disp. 13. sect. 15. n. 16. quòd optio ab excommunicato validè & cum effectu fieri non possit; sed tantùm vt profit ei quoad declarationem voluntatis. Quemadmodum id accidit in excommunicato, si beneficium ipsi

in absentia ante contractam excommunicationem collatum sit; non enim efficiet acceptatio, ut ius & quasi dominium beneficij illi acquiratur, secundum c. si tibi absentis, 17. de præbendis in 6. sed solum declarabit eius voluntatem, quæ si reuocata non sit, sed virtualiter maneat, prodesse poterit, ut post absolutionem ab excommunicatione, eius vigore beneficium acquisitum censeri debeat: Cæterum si, qui in excommunicatione acceptauit, ante absolutionem moriatur, rectè ait Suarez n. 17. in fine, beneficium non vacaturum per mortem eius; cum beneficium verè ipsi nunquam acquisitum fuerit. Hæc dicta de acceptatione beneficij vera sunt; quid autem de optione sentiendum, dicitur mox in quæst. prima.

NOTANDUM IV. Papa per rescriptum gratiæ non censetur derogare laudabili consuetudini ecclesiæ, nisi exprimat. Ita sumitur ex textu, & notat Ant. n. 3. & colligitur etiam ex c. 1. de Constit. in 6. & c. constitutus 19. de rescript. ubi id docui.

QUÆSTIO PRIMA. Quantum temporis requiratur ad eiusmodi consuetudinem introducendam? Resp. cum Gl. hic ver. consuetudine, communiter recepta, Franco n. 5. sufficere decem annorum spatium: Propterea quòd talis optandi consuetudo non sit contra ius, sed præter ius. Quare docuit Gl. citata, etiam per statutum introduci posse, ut vacantibus præbendis, Canonici optandi facultatem habeant; siquidem Episcopus vnà cum Capitulo statuere potest ea, quæ sacris canonibus non aduersantia, vtilitatem & honestatis rationem gerunt.

Est verò hoc in loco diligenter aduertenda doctrina Rotæ Roman. in decis. vlt. hoc tit. in nouis, circa præbendas esse varias ecclesiarum consuetudines; In quibusdam enim neque numerus canonicatum certus est, nec distinctio aliqua præbendarum: In quibusdam est numerus canonicatum, sed non distinctio præbendarum, uti videre licet in Gl. c. vlt. ver. distinctio, de concess. præb. in 6. Et in his quidem ecclesijs non est locus optioni; nisi interdum quoad domum

canonicalem demortui. In quibusdam porrò ecclesijs tam canonicatum certus numerus est, quàm præbendarum actualis distinctio; sed id duobus modis accidere potest: Primo, ut præbendæ singulæ consistentes in agris, vineis &c. non sint annexæ certis canonicatibus; & in hoc casu per statutum, vel consuetudinem decennalem optio introduci potest. Secundo, præbendæ singulæ certis canonicatibus annexæ & correspondentes sint; tum verò optio fieri non potest sine mutatione tituli; ideòque ius canonicum eiusmodi optioni resistit, ut non nisi 40. annis cum titulo, vel sine eo, tempore immemoriali præscribi possit. Atque de hac optione rectè senserunt Couarr. & Suarez antea citati, quòd in excommunicatum cadere non possit, quia per eam fit veluti permutatio beneficij, quia optans derelicto suo, aliud accipit; eo ipso quòd aliam præbendam canonicalem assumit; quandoquidem ut dixi, & latè explicat Rota, canonicatus & præbenda canonicalis connexionem inuicem habent. Veruntamen cum in hoc c. nulla præscriptionis mentio fiat, verisimile est consuetudinem eam optandi fuisse prioris modi, qui iuri canonico contrarius non est, prout allegata Gl. hic ver. consuetudine obseruauit.

QUÆSTIO SECUNDA. Vtrum optio locum habere possit in beneficijs vacantibus eausà permutationis? Negat hic Gl. in notandis, atq; esse communem DD. sententiam, argum. c. vn. de rerum permut. in 6. ubi dicitur, beneficia permutata alijs conferri non posse, quàm permutantibus. Contrarium tuetur hic Ioann. Andr. n. 2. Anton. n. 7. Resp. & Dico I. Si permutatio fiat ipsorum beneficiorum, siue canonicatum, aut, quod eòdem recidit, præbendarum, quatenus annexæ sunt certis canonicatibus, optio statuto introduci non potest; sed nec consuetudine, nisi sit temporis immemorialis, aut annorum xl. cum titulo; quia ius canonicum resistit, uti bene tradit Gl.

Dico II. Si permutatio tantum fiat in temporalitate præbendarum, iusta est consuetudo, aut statutum, ut antiquior Canonicus

nicus quasi iure quodam retractus, permu-
tatam optare possit; ne alioquin accidat, vt
iunior meliorem habeat præbendam, quàm m-
nior.

QVÆSTIO TERTIA. Si Canonici longo tempore, videl. decem, aut etiam
quadraginta annis, abstinuissent ab optan-
do, num optandi consuetudo amissa fuisset?
Respondeo; In primis certum est, quòd non
amittatur, si optandi occasio nulla se offerat,
quia præbenda nulla vacauit, vt bene hic
explicat Ant. n. 4. & constat ex ijs, quæ do-
cui lib. 1. Theol. moral. tr. 4. cap. 23. num. 21.
Deinde vera videtur doctrina Ioann. Andr.
hic, Anton. cit. n. 4. Franc. col. 3. Felin. in c.
5 eum accessissent n. 26. 27. de Constit. In ma-
teria liberæ voluntatis per actus negatiuos,
seu non vsum facultatis, ortæ ex statuto, con-
suetudine, aut priuilegio, non amitti facul-
tatem; nisi apertè constet, ideo oblatâ occa-
sione, habentes facultatem eà non vti, quia
à consuetudine aut priuilegio recedere,
seu iuri suo renunciare velint. Quæ de re
dixi in cit. cap. 23. n. 22. Consonat cum his
quòd docuit Felin. in cit. n. 27. Gaill. lib. 2.
obs. 60. n. 9. Si Imperator nobili priuilegi-

um concessit, molendinum pro arbitrio suo
ædificandi, etsi plurimis annis non ædificã-
rit, non amittere eum facultatem. Cæterum
si aliquis siue ex pacto, siue ex consuetudi-
ne præscripta, siue ex Principis absoluta con-
cessione ius agendi alteri onerosum, seu cum
alterius præiudicio iunctum nactus sit, per
non vsum saltem xxx. annorum spatium, sic
uti omnes aliæ actiones, extinguitur, sicuti
ibidem Felin. annotauit, & constat ex ijs quæ
dixi cit. c. 23. n. 21. & lib. 3. tract. 1. cap. 8. n.
16. dicto 7.

NOTANDVM V. Introdacta consue- 6
tudo optandi præbendas, extendi non debet
ad eas, quæ in Curia Romana vacant. Ita
hic textus: Et addit Anton. hic n. 12. Ar-
chidiac. & Francus n. 7. idem intelligendum
de beneficijs Pontifici reseruatis; quia in-
feriores sicuti per legem, ita & per consue-
tudinem introductam iuri Superioris, videl.
Papæ præiudicare non possunt, arg. c. infe-
rior 4. d. 21. & c. innotuit 20. de elect. Lo-
cum tamen habebit optio in beneficijs ad
Papam deuolutis; quia deuolutio eorum
fit retentâ eorundem naturâ & qualitate. Et
ita docent DD. paulò antè citati.

TITVLVS V. DE POSTVLATIONE PRÆLA- TORVM.

Actenus veluti prolegomena
quædam proposuit Gregorius
IX. Pontifex, tractans, post
Fidei Christianæ iacta funda-
menta, vniuersim de iure, eòq;
duplici, videl. scripto & non scripto. Ordo
iam postulat, vt ad partes iuris canonici
explicandas aggrediatur: quarum prima &
præcipua est de statu ecclesiasticarum per-
sonarum; adeoque de officio, potestate, di-
gnitate Ministrorum Ecclesiæ. Similem
methodum in ciuili iure obseruatam repe-

ries; vt posteaquam de origine iuris, de iu-
re & iustitia, legibus & Principum consti-
tutionibus actum esset, de hominum statu,
eorum præsertim, qui iurisdictione ac pote-
state præditi sunt, tractaretur, vt videre licet
in tit. ff. de statu hominum l. 1. vbi Gaius IC.
ait: *Omne ius, quo vtimur, vel ad personas
pertinet, vel ad res earum, vel ad actiones.*
quæ videl. in iudicio proponi solent. Et in
l. 2. *Cum igitur hominum causâ omne ius
constitutum sit, primo de personarum sta-
tu &c. dicemus.*

Inter